

שאלה: אני אוהב מוזיקה מאד. כשאני אוכל אני מדליק רדיו לשמוע מנגינות. כאשר אני הולך לישון אני נהנה לשמוע קצת מוזיקה. זה מרגיע אותי. כאשר מגיעים ימי ספירת העומר, או שלושת השבועות אני מצטער מאד וחיים שלי אפורים. האם אין להתיר לי בשום אופן?

תשובה: חז"ל (סוטה מח, א) אסרו לשמוע מנגינות מפני אבלותנו על ביטול הסנהדרין, שהיו מורים לנו הלכות. וכעת שאין חכמי הסנהדרין יש חילוקי דיעות כל הזמן וספקות מרובים במה היא ההלכה. כן נפסק ברמב"ם ובשולחן ערוך לאלשיר ולא לשמוע כלי נגינה. אמנם התוספות (גיטין ז, א) הביאו דברי הירושלמי שזה אסור רק למי שרגיל בזה כל היום, קם בבוקר למנגינות והולך לישון עם מנגינות. נמצא בשולחן ערוך, שרבי יוסף קארו (או"ח תקס סעיף ג) פסק כמו הבבלי שאסור לשמוע מוזיקה אפילו באופן ארעי (אלא אם כן זו סעודת מצוה) והרמ"א פסק כמו הירושלמי שזה אסור רק למי שהוא רגיל ביותר במוזיקה, יום יום. אבל באופן ארעי מותר.

כידוע לך כמעט כל עם ישראל בימינו שומעים מוזיקה ואינם נמנעים. מדוע? הרב עובדיה יוסף (שו"ת יחווה דעת ח"א עמ' קלא, וחלק ששי עמ' קעז) מציע טעם. הוא מביא בשם שו"ת חלקת יעקב (ברייש) שבשעה שגזרו חז"ל התכוונו בכלי נגינה ע"י מנגנים חיים. אבל על ידי רדיו או רשם-קול שאין המנגנים נראים לשומעים זה לא נכלל בגזירת חז"ל. אני מפרש דבריו, שהשמחה ועליזות היא אז פחות.

אבל זה עכשיו מצאתי היתר מרווח יותר. בספרו של הרב שלמה זלמן אויערבך "הליכות שלמה" (מועדים, פסח וספירת העומר, עמ' שסא) כותב: "שמיעת פרקי חזנות, ונגינות 'קלאסיות' וכדומה יש להתיר". כלומר לא מוזיקה קצבית אלא מוזיקת רוגע, כמו מוזיקת רקע, צריך להיות מותרת.

יש עוד נימוק להיתר. רוב אנשים בזמנינו סובלים ממתח וצער נפשי. הבעיות הבטחוניות שחלק משונאינו הערבים הורגים יהודים, והלחץ הבינלאומי מסביב (איומי מלחמה אטומית ע"י אירן) וטילים מלבנון ומעזה, גורמים מתח נפשי מתמיד. וכן גזירות רעות שחלק מהפוליטיקאים גוזרים נגד התורה. לכן שמיעת מוזיקה היא כעין רפואה. ושם בספר הנ"ל כתב בהערה 54 שפעם הורה להתיר לחולנית אחת לנגן בפסנתר כדי להרגיע את רוחה. ונימק "האם זה פחות ממה שהתירו לבעל חטטים בראשו לסוך בשמן?". גם כאן בנושא זה אין המטרה להביא לידי שמחה עליזה אלא להקל מהפחד.

עוד אפשר למצוא סמך להתיר לך. כי הרב עובדיה יוסף מביא בשתי התשובות שהזכרנו למעלה, כי המאירי (על גיטין ז) כתב שהאיסור הוא רק אם עושים כך דרך פריצות וקלות ראש. והביא סמך כי המקרא שחז"ל הביאו "אל תשמח ישראל אל גיל כעמים" כלומר כמו שהגויים עושים. וכן אמר רב האי גאון. והמאירי סיים דבריו באומרו "אין לדיין אלא מה שעניו רואות". כלומר השאיר פתח להבין בכל דור ודור מה הנחיצות. לכן כתב הרב עובדיה יוסף, בניגוד לדעת רמב"ם ושולחן ערוך הנ"ל: "הואיל וכן דעת רוב הראשונים רש"י ותוספות והרא"ש והר"ן שלא נאסר כלי שיר אלא במשתאות על היין" עכ"ל. לכן במצב הדחק, כיון שמדובר כאן באיסור דרבנן, מותר לך להקל בספקות כמומי לפסוק (רמב"ם הל' ממרים סוף פרק א).

אמנם צריכים לזכור כי גם "מגן אברהם" וגם "משנה ברורה" אסרו בשלושת השבועות ובימי ספירת העומר ריקודים ומחולות [לשון "מחולות" כשרוקדים יותר משני אנשים]. ולא הזכירו מוזיקה כשלעצמה, כי על פי דין הגמרא הא בין כך אסורה כל השנה כלה [פרט לסעודות מצוה]. נהוג להחמיר בה בימים אלו. אבל מי שנחוץ לו יכול להשתמש בהיתרים הנ"ל למוזיקה בלבד, אבל לא לריקודים ומחולות.